

RECENZE

Václav Hora: *Soustava exekučního práva. Soudní řízení nesporné.*

Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016.

Nakladatelství Wolters Kluwer vydává v edici Klasická právnická díla v jednom svazku dvě díla významného českého procesualisty Václava Hory: *Soustavu exekučního práva a Soudní řízení nesporné.* To je příležitost nejen k seznámení čtenářů s vycházející knihou, ale i k malému ohlédnutí za zmíněnou edicí a již vydanými díly z oblasti procesního práva.

O tom, že česká (tím zde míníme i české překlady děl cizojazyčných autorů) právnická díla z doby před rokem 1948 mají dnešku stále co říci, nebylo mezi odborníky pochyb ani před rokem 1989, tím méně pak v dobách přechodu k tržní ekonomice; poptávka po nich zdaleka převyšovala nabídku v antikvariátech, šlo o vysoce nedostatkové zboží. (To pocítil i autor této recenze, jehož poměrně slušná sbírka starší právnické literatury se přes veškerou opatrnost stále tenčila, zejména v důsledku poskytnutých a nevrácených výpůjček.) Nový občanský zákoník pak převzal řadu institutů a ustanovení z obecného zákoníku občanského z roku 1811, a tak lze mnohá starší díla přímo používat k jeho výkladu. To vše vedlo k úvaze o opětovném vydání těch nejvýznamnějších děl; této myšlenky se ujalo nakladatelství Wolters Kluwer, které zahájilo vydávání nové řady vynikajícím a stále živým dílem Antonína Randy o držbě a vlastnictví (2008). Nezůstalo však jen u prostého reprintu; každé dílo bylo opatřeno kvalifikovanou předmluvou seznamující čtenáře s autorem a jeho dílem, s projednávanou problematikou a zejména ozřejmující význam vydávaného díla pro současnou praxi i teorii. Od počátku byla díla uváděna vhodnými latinskými citáty, záhy se přidaly i portréty autorů. K tomu nakladatelství přidalo péči o kultivaci právnických knihoven, projevující se v jednotné krásné vazbě. Skutečnost, že edice zanedlouho oslaví 10. výročí, jakož i počet vydaných svazků svědčí o tom, že se setkala u čtenářů s dobrým ohlasem. Nadto jde o významný kulturní počín, kterým nakladatelství Wolters Kluwer přispívá k zušlechtnění českého právníctví.

Prvním dílem z oblasti procesního práva, které v historické edici vyšlo, byla Horova učebnice *Československé civilní právo procesní* (2010). Předmluvou, přibližující život autora takřkajíc z první ruky, a přehledem jeho díla ji obdařil Horův vnuk a životopisec Jaroslav Oehm. Následovalo *Řízení trestní rakouské* (2011) z pera Františka Storchy; dílo mimořádně

zajímavé zejména pro toho, kdo se chce něco dozvědět o historických kořenech a vývoji soudobého trestního procesu, včetně původu řady konkrétních institutů. Následoval spis Storchova kolegy a – stejně jako ve Storchově případě – dvorního rady Emila Otta *Soustavný úvod ve studium nového řízení soudního* (2012). Ottova učebnice je zakladatelským dílem české novodobé procesualistiky a dodnes neztratila svou aktuálnost; tak i autor této recenze počátkem 90. let jako soudce řešil tehdy velmi spornou otázku procesní (ne)způsobilosti právnické osoby právě na základě Ottova díla, ke kterému se obrací téměř vždy, když narazí na sporný procesní problém.

Uvedený výčet lze nyní doplnit o Horovu *Soustavu exekučního práva a Soudní řízení nesporné*, obohacené předmluvou čelné představitelky soudobé české civilněprocesní teorie Aleny Winterové. Ta uvádí čtenáře do vývoje novodobého exekučního práva na našem území, poukazuje na obsahovou souvislost a návaznost jednotlivých úprav, ovšem zmiňuje i instituty již neživotné. Provádí čtenáře systémem předválečného exekučního práva a srovnává je se současnou úpravou. Autorka mimo jiné konstatuje, že při čtení vydávaného díla „pro leckoho bude možná překvapením, že obsah i rozsah této ochrany dlužníka si v ničem nezadá s úpravou dnešní“. K tomu lze dodat, že poučený čtenář ví, že již Kleinův civilní řád soudní z roku 1895 vychází z tzv. sociální koncepce civilního procesu, která v legislativě i v teorii převládla nad koncepcí liberální, reprezentovanou zejména Goldschmitem; civilní proces je tak konstruován jako prostředek k poskytnutí ochrany porušenému právu, nikoliv jako souboj mezi stranami, ve kterém musí zvítězit obratnější. Předmluva je prostoupena nejen úctou k Horovu dílu, ale i respektem k tehdejší úpravě, a vyplývá z ní myšlenka, že teoretický koncept úpravy exekučního práva, o kterém psal, se přes dílčí změny musí nutně uplatnit i v dnešní době a není radno jej svévolně a bez jakékoliv koncepční úvahy opouštět. Nelze tu nevzpomenout na kritiku současné procesní legislativy přednesenou P. Lavickým a B. Dvořákem, kteří mají za to, že pokud zákonodárce nyní vůbec nějakou koncepci má, lze ji nazvat „formálně-technicistní“.¹

Druhým reprintedým dílem je Horovo *Soudní řízení nesporné*. I v jeho případě autorka předmluvy nejprve seznamuje čtenáře s úpravou platnou v dobách první republiky a přibližuje Horův přístup k dané látce. Zamýšlí se pak nad tím, co může toto dílo dát dnešnímu čtenáři; je to především rozbor úpravy povinností soudu k účastníkovi v řízení, ve kterém se uplatňuje vyšetřovací zásada, zejména jde-li o účastníky, kteří nejsou zastoupeni advokátem. Užitečný může být výklad procesních institutů spjatých s nesporným řízením, jako je prejudiciální otázka a její řešení, výslech předzvědné osoby či právo chudých. A. Winterová

¹ Lavický, P., Dvořák, B. Pro futuro. *Právní rozhledy*. 2015, č. 5, s. 153.

též věnuje pozornost tehdejším opravným prostředkům v nesporném řízení, provádí srovnání s dneškem a naznačuje budoucí trendy. Na závěr lze uvést citaci z předmluvy i ze znovu vydávaného díla, ve které možná leckdo pozná svého kolegu a v horším případě i sebe; časy se mění, ale lidské typy nikoliv: „Tehdejší úprava kladla důraz na kvalitu soudce ve věcech nesporných a Horovy úvahy na toto téma platí zcela jistě i dnes: ‚Tento úkol vyžaduje ovšem soudce zkušeného, svědomitého a opatrného, neméně však soudce vědomého si své soudnosti a dostatečně rozhodného‘ (s. 70). Soudce nerozhodný, úzkostlivý, vyhledávající pochybnosti, může přinést více škody než užitku. A dále: ‚Právem proto zákon vyslovuje příkaz, aby soudce dbal toho, aby účastníkům nebyla působena škoda zbytečnou pochybovačností a úzkostlivostí‘ (tamtéž)“.

Horovy učebnice spolu s předmluvou A. Winterové lze doporučit každému, koho zajímá teorie civilního procesu, a také těm právníkům, kteří přicházejí s exekucemi a s nesporným řízením do styku. Horovo dílo je již klasické, rozhodně však není mrtvé.

JUDr. Jiří Spáčil

soudce Nejvyššího soudu